

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår referanse: 23/02559-2
Arkivkode: ---
Saksbehandler: Marianne Lindheim
Deres referanse:
Dato: 25.05.2023

KS Innspill Leselyststrategi

Kunnskapsdepartementet og Kultur- og Likestillingsdepartementet har invitert til innspillmøter om en kommende leselyststrategi. Vi er også invitert til å gi skriftlige innspill og har tatt utgangspunkt i følgende spørsmål fra invitasjonsbrevet:

1. Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?
2. Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?
3. Hva bør de tre viktigste tiltakene i strategien være?
4. Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?
5. Er det andre viktige områder vi må huske på?

KS mener det er en stor fordel at departementene samarbeider om dette initiativet. Her kommer våre innspill:

1. **Utfordringer:** PIRLS viser at leselysten er lavest hos norske barn. Dette kan handle om tid, konsentrasjon og krav, og dette kan henge sammen:
 - Tid - Det handler om å ta seg tid til å lese, i hjem, barnehage og skole, men også at vår tid er preget av kjappe endringer, skifter som igjen går utover konsentrasjon.
 - Konsentrasjon – Barn og unge, og voksne for den saks skyld, forholder seg til mange nye inntrykk hele tiden, både fra sosiale medier, men også fra omgivelsene generelt. Lærere og elever kan også oppleve stadig nye krav om hva som ha fokus.
 - Krav – Leseferdighet har nok vært mer vektlagt enn leselyst og hva man kan oppleve gjennom lesingen. Det er leseferdigheten som testes og måles, og leseferdigheten er selvsagt avgjørende for leseopplevelsen, men det er viktig at læringen og vurderingsarbeidet også stimulerer leselyst.
2. **Målgrupper:** Dette er et samfunnsproblem, og strategien må favne bredt, løses ikke av skolen alene.
 - Barn, unge og foreldre trenger å trygges på at leseopplevelsen er det viktigste, at høytlesing og samtaler om hva man har lest, fremmer leselyst.
 - Lærere/ skoleledere, bibliotekarer og kommuneadministrasjonen trenger ro og ressurser til å jobbe med dette på en slik måte som læreplanverket og folkebibliotekloven legger opp til.

- Politikere på alle nivå må gi skolen rom for å jobbe etter læreplanverkets intensjoner. Innføringen av det nye læreplanverket ble hemmet av pandemien, og skolene trenger nå mest av alt ro og tillit til at de kan gjøre jobben slik den er beskrevet i læreplanverket.

3. Tiltak:

- Tiltak kan være nasjonale opplysnings- og holdningskampanjer som formidler hvorfor og hvordan foreldre kan lese høyt med barna sine. Om foreldre og barn møter informasjon om lesing i barnehagen, på foreldremøte og på helsestasjon, legger en til rette for å utvikle en lesekultur som har større effekt og potensiale til å nå bredt ut. Det kan også være snakk om nasjonale lesekampanjer i samarbeid med bibliotek gjennom barnehage og skole som kan bidra til at lesing finner sted i barnas hverdag.
- Eventuelle tiltak rettet mot skolen må kobles til læreplanverkets intensjoner om lærelyst, skaperglede og utforskertrang. Skolen må trygges på at læreplanverket er verktøyet, at de skal kunne sette av tid til leseopplevelsene og til dyp læring, og ikke måtte haste fra aktivitet til aktivitet for å møte alle forventninger.
- Bokloven må ikke begrense bibliotekenes utjevne rolle, men gi tilgang til digitale lydbøker, valgt ut fra Biblioteklovens krav til kvalitet, allsidighet og aktualitet, uavhengig av medietype.
- Styrke fylkesbibliotekenes rolle som utviklingsaktører. Utviklingsmidler til bibliotekene bør primært gå som rammetilskudd til fylkeskommunene, sekundært som tilskudd med frihet til fordeling.

4. Gode eksempler

- Vektlegge opplevelse gjennom lesing (høytlesing, samtaler m.m. i hjem, barnehager, skoler og bibliotek)
- Legge vekt på barn og unges egne ønsker og valg, i lesestimulerende omgivelser med god tilgang på ulike bøker og litteratur
- Rollemodeller, russen i Trondheim promoterte bøker og barna strømmet til.

5. Andre viktige områder

- Hvilken plass har en strategi i styringen av skolen? Den må ikke innsnevre lærernes eller kommunenes handlingsrom, men kun bidra til veiledning og støtte. Samtidig vet vi at også de myke virkemidlene kan virke styrende, og bidra til et for høyt forventningspress i en tid hvor skolen ber om ro til å implementere fagfornyelsen. KS vil oppfordre til at strategier forbeholdes brede og overordnede temaer. Hvordan gjøre strategien kjent overfor den brede målgruppen som vi mener en eventuell strategi må rettes mot? Utfordringene vi peker på; Tid, konsentrasjon og krav er ikke et skolefenomen, men samfunnstrekk som må jobbes med fra ulike aktører og med ulike tilnærminger.

- 6. KS og KD har denne våren ferdigstilt en digitaliseringsstrategi for barnehage og grunnskoleopplæring sammen. Digitalisering er et eksempel på et overordnet og bredt tema som krever at ulike aktører jobber sammen for å finne gode løsninger. En lesestymestrategi må ikke utarbeides som en motsats til digitaliseringsstrategien, men må samvirke. Digitaliseringen har uten tvil innvirkning på lesing, men veien å gå er ikke å forby de digitale løsningene, men å finne tid og rom for lesing både digitalt og analogt. Det fremgår av strategien av valg av læremiddel først og fremst skal tas på pedagogisk grunnlag.

- Det er store forskjeller mellom barnehager, skoler, folkebibliotek, kommuner og landsdeler når det gjelder hvordan det blir arbeidet med lesing. Dette gjelder ikke minst skolebibliotek. I alle kommuner er det flere institusjoner/profesjoner som sitter på verdifull kompetanse om lesing og

daglig arbeider med lesing. Det er et potensiale knyttet til å styrke samarbeidskulturen på tvers og dra inn flere fagprofesjoner i arbeidet. Biblioteka har lange tradisjoner for samarbeid gjennom å tilby utlånsordninger og å drive oppsøkende aktivitet med formidling i skoler og barnehager. Det er viktig aktivitet som understøtter lesinga, men det er aktivitet som må kombineres med lesing året gjennom. Det vil si at de som er rundt barna daglig må prioritere lesing som en fast og viktig aktivitet i hverdagen. En kritisk faktor for å lykkes er knyttet til kompetansen til de ansatte i de ulike faginstansene og rammevilkåra de arbeider innenfor. Kompetanse betyr lite om en ikke har kapasitet til å bruke den. For å sikre prioritering og satsing over tid må en skape gode rammer for samarbeid og utvikle kompetanse i fellesskap for å få mest mulig ut av ressursene hver enkelt kommune rår over.

Biblioteket har bred appell til alle samfunnsgrupper og er benyttet av mange. Likevel er det større potensiale i å benytte biblioteket i det lesefremmende oppdraget. Biblioteket kan være i god posisjon for å bygge opp og fasilitere samarbeid på tvers. Vi må jobbe for at kompetansen som finnes på litteratur- og leselestformidling blir forvalta på en hensiktsmessig måte. God koordinering mellom faginstanser må stå sentralt der barnets beste er felles utgangspunkt. Det kan settes utprøving av ulike modeller for samarbeid, der ulike faginstanser jobber sammen for å praktisere bok i bruk i hverdagen. Tiltak kan være å utarbeide felles styringsdokument både på lokalt nivå med retningslinjer for tidlig innsats på lesing som involverer alle faginstansene som er relevante. Tilbud om kompetanseutvikling bør foregå sammen og på arenaer og gjennom nettverk som støtter kompetansedeling mellom ansatte som arbeider med lesing. KS mener at bemanningsnormer og lovkrav til skolebibliotek vil innebære et sterkt og uheldig inngrep i det lokale selvstyret, som også vil vanskeliggjøre den fleksibiliteten som et godt lokalt samarbeid på tvers av tjenester krever. Nye lovkrav og pålegg til kommunesektoren må konsekvensutredes, kostnadsberegnes og fullfinansieres fra statens side i tråd med retningslinjene for statlig styring av kommunal sektor.

Med hilsen

Kristin Holm Jensen
Avdelingsdirektør Oppvekst, kultur og utdanning KS

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Mottakere:
Kultur- og likestillingsdepartementet
Kunnskapsdepartementet - KD